

10 Den amerikanske verdensorden

Teksten, der er fra Birthe Hansens *Terrorisme – de utilfredse og den nye verdensorden* viser, hvordan USA's placering som eneste supermagt i verden også kan forklare, hvorfor landet er blevet et mål for terror.

Afbrændinger af amerikanske flag i De palæstinensiske Selvstyreområder. Et mosaikgulv i Irak med et billede af den tidligere præsident George Bush – afbildet med hugtænder. Demonstrationer i dele af den arabiske verden [...]

Disse kritiske ytringer om USA fra de seneste ti år er kun nogle få eksempler. Fra Golfkrigen og frem har USA været udsat for hård kritik, ikke mindst fra Mellemøsten. Samtidig har land efter land og folk efter folk bedt USA om hjælp. Nogle af de flag, der blev brændt i selvstyreområderne, var købt kort forinden, da præsident Bill Clinton skulle holde en vigtig tale i Gaza. Da jubledede mange, for Clintons besøg var et vigtigt signal om områdernes nationale status [...]

Flagafbrændinger, kritik og anmodninger om hjælp fortæller om rollen, USA har i verdenspolitikken: USA er den eneste rigtige supermagt, en *unipol*, og selv om en unipol ikke kan gøre alt, er den vigtigste blandt stater. Det er den, der for alvor kan hjælpe, når der opstår et sikkerhedsproblem, men det er også den, der for alvor kan genere og dominere.

Som om det ikke var nok, er det ikke kun USA's unipolære rolle i sig selv, der har betydning. Rollen præger hele verdensordenen, og det er ikke så sært, at nogle kalder denne for den amerikanske verdensorden. Den amerikanske model – markedsøkonomi, liberalt demokrati og amerikansk livsstil – breder sig. Der er ingen alvorlige alternativer, og der er ingen konkurrerende supermagter, der kan stoppe eller balancere udbredelsen.

Vi skal ikke længere forholde os til, hvilken supermagt eller ideologi, vi bedst kan lide, men til, om vi kan lide USA og det, der følger med. Er svaret nej, er løsningen ikke at skifte side som under Den Kolde Krig, men at udfordre USA [...]

Ordet 'pol' har flere oprindelige betydninger. En af dem er 'en magnets endepunkt'. Sådan en pol kan både tiltrække og frastøde, og det er lige præcis, hvad en unipol kan. Eller rettere, den kan ikke lade være, og uanset hvad den gør, vil den fremkalde blandede reaktioner [...]

Resultatet er en utilfredshed, der bliver omsat i asymmetriske konflikter med en stor stærk part på den ene side og meget mindre samt anderledes parter på den anden side. Et af de midler, som de mindre parter kan gribe til, hvis de ikke vil tilpasse sig, er terrorisme.

Birthe Hansen: *Terrorisme – de utilfredse og den nye verdensorden*, Lindhardt og Ringhof 2001

11 Civilisationernes sammenstød

Samuel P. Huntington skrev i 1996 bogen *Civilisationernes sammenstød*, der siden har skabt megen debat med sin teori om, at fremtidens konflikter vil være forårsaget af kulturelle forskelle.

Det er min hypotese, at den grundlæggende kilde til de konflikter, der vil præge denne nye verden, ikke i første omgang vil være ideologisk eller økonomisk. De store skel mellem mennesker og den dominerende årsag til konflikt vil være af kulturel karakter. Nationalstaterne vil fortsat være de mest magtfulde aktører i globale anliggender, men de primære konflikter i global politik vil opstå mellem nationer og grupper, der tilhører forskellige civilisationer. Civilisationernes sammenstød vil dominere global politik. Forskydningerne (fault lines) mellem civilisationerne vil være fremtidens frontlinjer [...]

Hvorfor civilisationerne vil støde sammen?

Den civilisatoriske identitet vil blive vigtigere og vigtigere i fremtiden, og verden vil overordnet set blive formet af interaktionerne mellem de syv eller otte største civilisationer. Disse omfatter den vestlige, den konfutsianske, den japanske, den islamiske, den hinduistiske, den slavisk-ortodokse og muligvis den afrikanske civilisation. De vigtigste konflikter i fremtiden vil opstå langs de forskydninger, der adskiller disse civilisationer.

Hvorfor bliver dette tilfældet?

For det første er forskellene mellem disse civilisationer ikke bare reelle, men også grundlæggende. Civilisationer adskiller sig fra hinanden i kraft af deres historie, sprog, kultur, tradition og vigtigst deres religion. Mennesker fra forskellige civilisationer har

forskelligt syn på forholdet mellem Gud og mennesket, mellem individet og gruppen, borgeren og staten, forældre og barnet, ægtemanden og hustruen, såvel som et forskelligartet syn på virkeligheden af rettigheder og ansvar, frihed og autoritet, samt lighed og hierarki. De er langt mere fundamentale end forskelle mellem politiske ideologier og styreformer [...]

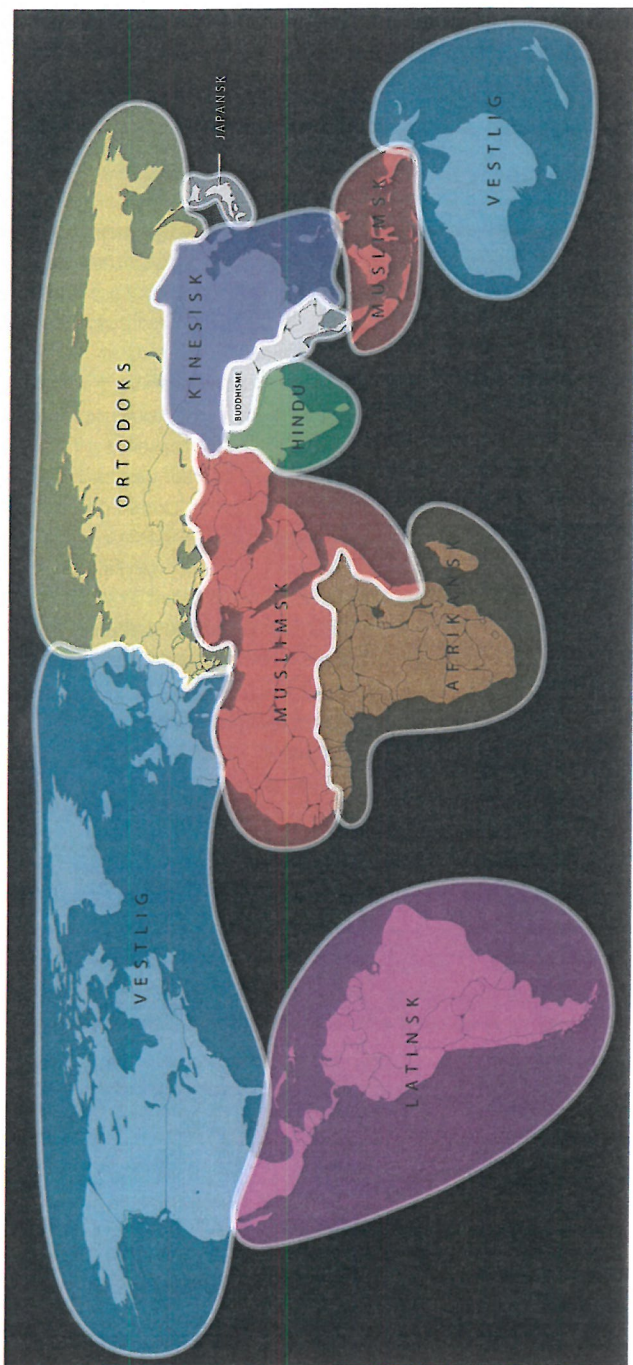
For det andet bliver verden mindre. Udvekslingen mellem mennesker fra forskellige civilisationer vokser, og denne øgede udveksling forstærker den civilisatoriske bevidsthed og opmærksomheden på forskellene og ulighederne mellem civilisationer [...]

For det fjerde forstærkes den civilisatoriske bevidsthed i kraft af Vestens dobbelte rolle. På den ene side befinder Vesten sig på magtens tinde. Ikke desto mindre og måske på grund af dette dukker et fænomen op blandt de ikke-vestlige civilisationer, som man kunne kalde tilbagevenden til rødderne. I stigende grad hører man om tendenserne til en venden sig mod det indre og til "asiatisering" i Japan, om afslutningen på Nehrus arv og "hinduiseringen" i Indien, om de fejlslagne vestlige ideer og socialisme og nationalisme og derfor "re-islamisering" i Mellemøsten, og sidst debatten om vestliggørelse versus russificering i Boris Jeltsins land. Et vesten på toppen af sin magt står over for ikke-vestlige civilisationer, der i stigende grad har et ønske om og viljen og ressourcerne til at forme verden på ikke-vestlige områder.

Uddrag fra den danske oversættelse i *Lettre Internationale*, nr. 10, forår 2006

Reprinted by permission of Foreign Affairs, vol. 72, no. 3, 1993.
Copyright 1993 by the Council on Foreign Relations, Inc.
www.ForeignAffairs.org

fortsættes ⇨

Huntingtons verdenskort Politiken, den 2. maj 2006, 2. sektion, s.5

12 Selfmade. Jihad-terrorister er børn af moderniteten

David Brooks, der er klummeskriver for The New York Times, hævder med denne tekst, at islamiske selvmordsterrorister minder om 1970'ernes venstrefløjseksremister i Europa: de er frustrerede, uddannede middelklassebørn. De er desuden 'selfmade'. Det vil sige, at terroristerne ikke er traditionelle muslimer, men derimod aktive i konstruktionen af deres egen identitet og gennem terrororganisationen søger efter identitet og mening med livet.

Intet har forandret sig så meget under krigen mod terror som vores definition af fjenden.

I dagene efter 11. september 2001 var det en udbredt opfattelse, at konflikten mellem hellige krigere og Vesten var en konflikt mellem middelalder og modernisme. Terroristerne, sagde man, kommer fra kulturer, der er isoleret fra Vesten og oplysningstidens ideer. Den moderne tidsalders demokrati forvirrer dem, og den arabiske verdens relative tilbagestående ydmyger dem. De er fanget i stillestående, ikke-fungerende samfund præget af stor arbejdsløshed uden udsigt til et godt liv.

I deres frustration og undertrykkelse går de til angreb på USA, symbolet på den truende modernitet. De drager af sted for at søge martyrdøden med drømme om de jomfruer, der venter dem i det hinsides.

I dag ved vi, at den udlægning ikke svarer til virkeligheden.

Vi ved efterhånden en hel del om de hellige krigere, fra Osama bin Laden til de europæere, der angreb undergrundsbanen i London i sidste måned. En omfattende undersøgelse foretaget af den tidligere CIA-agent Marc Sageman, har vist, at cirka 75 procent af de antivestlige terrorister kommer fra middelklassen eller den øvre middelklasse. Hele 65 procent har en videregående uddannelse, og tre fjerdedele

har gode job, overvejende inden for teknologi og videnskab.

Hvad enten de er flyttet fra Egypten, Saudi-Arabien, England eller Frankrig, er disse mænd langt fra præget af middelalderlig tankegang, men er derimod veludannede, berejste og taler flere sprog.

De hellige krigere er moderne mennesker, både psykologisk og demografisk, fordi de er *selfmade* (og i traditionelle samfund er der ingen, der er *selfmade*).

Frem for at underkaste sig traditionen, har mange af dem gjort oprør mod lokale autoriteter, vendt sig mod deres forældres borgerlige stræben, moderate fortolkning af islam og komfortable livsførelse.

I stedet har de søgt efter en utopisk sag, der kunne give dem en identitet og en mening med livet. Denne sag har de fundet i salafismen,* som ikke er en traditionel fortolkning af islam, men en moderne fantasiudgave af den; en opdigtet tradition. De opgiver fodbold og studier til fordel for hellig krig.

Konflikten mellem Vesten og de hellige krigere er med andre ord en konflikt inden for den moderne, globaliserede verdens grænser. Eksremisterne er den samme type utopiske oprørere, som det moderne samfund har udklækket i umindelige tider.

NOTE: Islamisk reformbevægelse fra 1800-tallet, der ønskede en tilbagevenden til den oprindelige islam. De ønskede at frigøre sig fra utidssvarende forestillinger og genskabe islam som en dynamiske religion ved fx at nyfortolke islamisk ret i lyset af moderne ideer som demokrati og menneskerettigheder. I de seneste årtier har salafisme udviklet sig til en mere konservativ islamforståelse, der blandt andet associeres med den saudiarabiske islamfortolkning, wahhaisme, der ønsker at indføre en islamisk stat, og som har stærk modstand over for vestlige og ikke-muslimske påvirkninger.

fortsættes ⇨

I sin bog 'Globalized islam' ('Den globaliserede islam', red.) skriver den franske islamforsker Olivier Roy, at vore dages hellige krigere har meget tilfælles med venstrefløjsaktivisterne i 1930'erne og 1960'erne. Ideologisk set repræsenterer den islamiske neofundamentalisme den samme militante linje som datidens marxisme. Den rekrutterer samme type medlemmer (eksempelvis uddannede andengenerationsindvandrere), gør brug af de samme symboler og har de samme fjender (imperialisme og kapitalisme).

Roy pointerer, at de hellige krigere er produkter – og fjender – af globaliseringen. De er ikke knyttet til noget specifikt land eller nogen specifik kultur og engagerer sig i hellig krig, fordi det giver dem et fast holdepunkt i tilværelsen, mener Roy. De er som regel ikke politisk aktive, før de engagerer sig i hellig krig. Deres mål er at angribe systemet og derved give deres liv (og død) form og indhold.

Den arabiske verden fastholder sin næsten ubrudte rekord i at indoptage dårlige ideer fra Vesten. Vestlige ideer får de radikale, der strømmer ind i Irak, til at sprænge deres muslimske og amerikanske fæller i luften.

Politiken, den 12. august 2005

Denne nye definition af fjenden, der fremstiller oprørslederne som veludannede, flersprogede radikale, gennemsyrrer det populære kulturshow om Irakkrigen, men konsekvenserne heraf er kun lige begyndt at gå op for den politiske verden.

Den første konsekvens er, at demokratiseringen af Mellemøsten, om end den er vigtig, muligvis ikke vil dæmme op for terrorismen. Terroristerne bliver fostret i London og Paris og deslige.

For det andet er de hellige krigeres svaghed, at de ikke udspringer direkte af den arabiske eller muslimske verden. De hævder at tale på vegne af det muslimske folk, ligesom tidligere tiders radikale hævdede at tale på vegne af proletariatet. Men det gør de ikke. En af de vigtigste målsætninger i amerikanske politik burde være at adskille nationalister fra hellige krigere.

For det tredje er terrorisme et immigrantproblem. Terrorister fødes under uddannelse; succesfulde muslimer har stadig svært ved at slå rødder i deres nye hjemlande. Lande, der ikke opfordrer til assimilation, gør ikke blot livet sværere for sig selv, men sætter livet på spil for folk over hele verden.

Hvordan arbejder man i historie med den 11. september?

I historie sætter vi begivenheder ind i en større tids- og stedmæssig sammenhæng. Vi vil derfor undersøge, hvilke andre islamiske angreb, der har været mod Vesten.

Redegør for de islamiske terrorbevægelers aktivitet op til år 2001 (materiale 3)

Den amerikanske regering udråbte hurtigt angrebet som et terrorangreb. I vores indsnævring af fænomenet skal vi derfor også redegøre for, hvad terrorisme er og sætte fænomenet i et historisk perspektiv ved at undersøge, hvordan terrorisme i tid og sted har udviklet sig:

Hvad kendetegner terrorisme i dag? Hvordan har terrororganisationer historisk udviklet sig? (materiale 1 og 2)

Dette historiske perspektiv på terrorisme vil vise, at det først er inden for de seneste år, at terrorisme er kædet sammen med religion, og at terrorisme har udviklet sig fra at være politisk til religiøst motiveret. Men hvorfor begår al-Qaeda terrorangreb? På baggrund af Osama bin Ladens egne udtalelser skal vi undersøge, hvorvidt bin Ladens motiver er politiske eller religiøse. Vi kan på baggrund af dette svar undersøge, om al-Qaeda som terrororganisation passer ind i den karakteristik, som materiale 2 giver af religiøs terrorisme:

Hvad var al-Qaedas og Osama bin Ladens mål med den 11. september? Hvorvidt passer al-Qaeda som terrororganisation ind i Pia Pinowsky's karakteristik af religiøs terrorisme? (materiale 2 og 7)

I undersøgelsen af årsagerne til angrebet den 11. september ønsker vi at komme så tæt på den historiske virkelighed som mulig. I vores kildekritiske analyse er det derfor ikke nok kun at inddrage Osama bin Ladens synspunkt. Vi skal derfor inddrage og sammenligne andre kilder med henblik på at analysere:

Hvilke bagvedliggende årsager var der til angrebet? (materiale 8, 10, 11 + teksterne på side 14-15)